

Q1
25

Kwartaal- verslag #1

OVER ONS

Erfgoed

De provincie Utrecht is rijk aan erfgoed. Denk aan de Hollandse Waterlinies en de Romeinse Limes. Beide zijn niet voor niets door UNESCO aangewezen als werelderfgoed.

In de provincie Utrecht bevinden zich bovendien ongelooflijk veel kastelen, buitenplaatsen, kerken en andere belangwekkende monumenten.

Ook tradities en gebruiken vallen onder de noemer erfgoed. Denk aan kledendrachten, dialecten en andere vormen van immaterieel erfgoed.

Erfgoededucatie

Jong geleerd is oud gedaan en dat geldt zeker voor erfgoed en erfgoedonderwijs. Landschap Erfgoed Utrecht is al jaren hofleverancier van onderwijsprogramma's op het gebied van erfgoed.

Via het Cultuurprogramma van onze partner Kunst Centraal bereiken we zo'n 70 procent van alle basisscholen in de provincie met erfgoededucatie.

We zijn er erg op gepitst om scholen te koppelen aan lokale erfgoedorganisaties. Zo verbinden we de jeugd met het erfgoed in hun eigen omgeving.

Natuur en landschap

Natuur en landschap staan onder druk in de provincie Utrecht. Op verschillende manieren dragen we bij aan het behoud, herstel en ontwikkeling van onze groene omgeving.

We werken samen met andere groene organisaties aan projecten en samen met vrijwilligers brengen we de conditie van het landschap in kaart. Deze vrijwilligers ondersteunen we met cursussen, bijeenkomsten en advies op de terreinen van landschapsbeheer, weidevogelbescherming, Klompenpaden en onderzoek naar droogte.

VOORWOORD

Landschap Erfgoed Utrecht maakt het landschap en het erfgoed in de provincie Utrecht toegankelijk en beleefbaar, voor iedereen.

In dit eerste kwartaalbericht geven we een overzicht van de activiteiten in de afgelopen drie maanden. Het is het eerste kwartaal van het eerste jaar van de nieuwe, vierjarige beleidsperiode (2025 - 2028).

Meten is weten. Een van de prioriteiten uit het nieuwe beleidsplan gaat over meten en monitoren. Hoe weet je of je bereikt, wat je wilt bereiken?

Door impactgericht te werken en onze activiteiten en projecten continu te monitoren willen we weten of we daadwerkelijk het verschil maken of moeten bijsturen. Dit kwartaaloverzicht draagt daaraan bij.

Veel kijk- en leesplezier!

Hein Pasman,
directeur Landschap Erfgoed Utrecht

Erfgoed

De archeologen van het Meldpunt Archeologie zijn wel wat gewend als het gaat om bijzondere bodemvondsten in de provincie Utrecht.

De muntvondst in Bunnik uit 2023 overtrof alle verwachtingen. Na een zorgvuldig onderzoekstraject maakten we de vondst eind januari wereldkundig.

Romeinse muntvondst Bunnik wereldnieuws

Het is zonder overdrijving de vondst van hun leven. In het najaar van 2023 stuitten twee detectorzoekers in een weiland in de gemeente Bunnik op honderden gouden en zilveren munten uit de Romeinse tijd. Zij melden hun vondst aan bij het Meldpunt Archeologie van Landschap Erfgoed Utrecht. Er blijken dan ook Britse munten tussen de vondst te zitten, een unicum.

De gevonden munten zijn afkomstig van Romeinse soldaten die waren teruggekeerd van een veroveringstocht in Britannia, het huidige Groot-Brittannië. In totaal zijn er 404 zilveren en gouden munten gevonden uit het begin van de jaartelling. Op het Europese vasteland is nooit eerder zo'n Romeins-Britse muntvondst gedaan!

Na de formele melding van de vondst bij het Utrechtse Meldpunt Archeologie, heeft archeoloog Anton Cruysheer van Landschap Erfgoed Utrecht de munten onderzocht en aangemeld bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

Onthulling van de muntvondst op 27 januari in het Rijksmuseum van Oudheden.

Vervolgens zijn ze schoongemaakt door Restauratiebedrijf Restaura in Heerlen en opgenomen in de vondstendatabase Portable Antiquities of the Netherlands (PAN).

De wetenschappelijke betekenis van de muntvondst is enorm, zegt Cruysheer. “De vondst toont overtuigend aan dat de Neder-Germaanse Limes gebruikt werd als bruggenhoofd/springplank om de inheemse bevolking van Britannia op de knieën te dwingen. De vondst maakt ons beeld van een belangrijke periode uit de Utrechtse geschiedenis completer en kleurt zo een belangrijk onderdeel van het verhaal van Utrecht in”, aldus Cruysheer.

De vondst is te zien in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. Meer informatie en achtergronden vind je op het verhaal van Utrecht (scan qr-code). ■

Een agent op de bijeenkomst veilig erfgoed van 14 januari 2025.

Hoe veilig is ons erfgoed?

Is de erfgoedsector voldoende voorbereid op rampen en andere calamiteiten? Deze vraag stond centraal op de eerste van een reeks provinciale bijeenkomsten ter voorbereiding van een nieuw netwerk Veilig Erfgoed op 14 januari. Plaats delict: landgoed Oostbroek.

Hoe is bijvoorbeeld het contact met hulpdiensten als politie en brandweer geregeld? Hoe staat het met de zogenaamde collectiehulpverlening (CHV)? Collectiebeheerder Melanie Groen van het Nationaal Glasmuseum Leerdam gaf een kijkje in de keuken van haar organisatie. Vervolgens gingen deelnemers aan de workshop met politie en brandweer in gesprek over de do's and don't in je eigen erfgoedorganisatie.

De bijeenkomst is een samenwerking van Landschap Erfgoed Utrecht, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Veiligheidsregio Utrecht (VRU).

Introductiecursus Romeinse Limes in Amerongen

Op 18 maart organiseerden we in samenwerking met *Cursusproject Amerongen* een introductiecursus over de Neder-Germaanse Limes in Utrecht en bij de Utrechtse Heuvelrug. Ruim 45 mensen bezochten de avond.

Landelijke Taskforce Veilig Erfgoed

Vanuit het ministerie van OCW is een landelijke Taskforce Veilig Erfgoed ingesteld waarin tientallen partijen samenwerken. Partijen zijn bijvoorbeeld de NCTV, defensie, cybersecurity organisaties, grote erfgoedpartijen en de Museumvereniging. Doel van de taskforce is om het erfgoedveld weerbaarder en zelfredzamer te maken tegen alle vormen van (hybride) dreigingen.

Er zijn vier werkgroepen waarbij Marianne de Rijke (Landschap Erfgoed Utrecht) namens OPEN voorzitter is van de werkgroep netwerkvorming. Doel hiervan is de ontwikkeling van een landelijk netwerk met verschillende erfgoed-aanspreekpunten per veiligheidsregio.

De muntvondst op het verhaal van Utrecht

Als de redacteurs van het verhaal van Utrecht worden ingelicht over de op handen zijnde bekendmaking van de Bunnikse muntvondst, is direct duidelijk dat dit wereldnieuws is. Met grote spoed wordt een speciale landingspagina op het verhaal van Utrecht ingericht zodat pers en publiek informatie kunnen vinden over de achtergronden van de vondst.

Onder de munten bevinden zich Engelse staters, waarschijnlijk door Romeinse soldaten buit gemaakt bij de verovering van Brittania. Het is voor het eerst dat er zoveel intacte Engelse munten uit het begin van de jaartelling op het Europese vasteland worden aangetroffen. Dit betekent dat de Britse media naarr verwachting bovengemiddelde interesse zullen tonen in de vondst. En dus besluit de redactie naast de Nederlandstalige landingspagina een Engelse landingspagina te maken: *The Roman Coin Hoard of Bunnik*.

De belangstelling van media en publiek waren uitzinnig. De muntvondst haalde alle journaals en nieuwsprogramma's in de provincie Utrecht, Nederland en daarbuiten. Dagbladen als AD, Volkskrant, Trouw en NRC schreven er paginavullende stukken over.

Op veel manieren kon het publiek kennis maken met de muntvondst. Landschap Erfgoed Utrecht heeft een brochure laten maken met alle ins and outs van de vondst (te downloaden via de website). Er zijn foto's van de vondst, de vondstplek, de restauratie en de tentoonstelling in het Rijksmuseum van Oudheden.

De muntvondst is een samenwerking van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Rijksmuseum van Oudheden en Landschap Erfgoed Utrecht. Met dank aan de vindsters, de grondeigenaar, de gemeente Bunnik, provincie Utrecht, restauratieatelier Restaura en de Vriendenloterij.

Een van de best gelezen berichten op Instagram ging over de Spakenburgse Diva's

Archeologie

Meldpunt Archeologie

In het erfgoedveld speelt de website Portable Antiquities of the Netherlands (PAN), waar archeologische vondsten geregistreerd en geraadpleegd worden een centrale rol. We helpen en ondersteunen particulieren, vrijwilligers, vrijwilligersgroepen en musea bij het werken in PAN. Ook leveren we een bijdrage aan landelijke bijeenkomsten over PAN.

Landschap Erfgoed Utrecht was present op de landelijke zoekdag van metaaldetectieshop DJ Laan in de Meern op 9 maart 2025 (ca. 200 zoekers). We hebben meerdere PAN-accounts aangemaakt voor zoekers, er zijn vondsten geregistreerd en onze archeologen hebben determinatie- en registratie-advies gegeven.

Behoud archeologische collecties

Het digitaliseren van bestaande archeologische collecties is een belangrijke taak van Landschap Erfgoed Utrecht. Het gaat vaak om bijzondere collecties waar plaatselijke vrijwilligers(groepen) een rol in spelen. Dit kwartaal ging het onder ander om:

- Collectie Hoogendoorn - Digitalisering samen met vrijwilligers van de ArcheoHotspot van het Waterliniemuseum Fort bij Vechten;
- Collectie Elberse - Digitalisering samen met vrijwilligers van Leen de Keijzer / Archeologiemuseum Houten;
- Collectie Muyris - Digitalisering samen met de vrijwilligers van Leen de Keijzer / Archeologiemuseum Houten;
- Collectie Ooyevaar - Digitalisering samen met de vrijwilligers van ArcheoHotspot Utrecht / Museum Hoge Woerd + Museum IJsselstein & vrijwilligers;
- Collectie Provinciaal Utrechts Genootschap - Digitalisering samen met de vrijwilligers van ArcheoHotspot Utrecht / Museum Hoge Woerd.

De archeologen van Landschap Erfgoed Utrecht gaven dit kwartaal advies over omgang collecties, (publieks)archeologische vraagstukken en overige praktische zaken aan verschillende musea en erfgoedorganisaties:

Archeologische Werkgroep Leen de Keijzer/Archeologiemuseum Houten, Waterliniemuseum Fort bij Vechten, Museum Hoge Woerd, Museum IJsselstein, AWN 12 Utrecht, ODRU, Archeologietentoonstelling Provincie Utrecht, Archeologisch Depot Utrecht, Vicus langs de Rijn project, Stichting Romeinse Schepen, Gemeente Bunnik.

Publieksarcheologie

- Onthulling Muntvondst van Bunnik in het Rijksmuseum van Oudheden i.s.m. RMO, RCE en PAN.
- Publicatie en verspreiding speciale folderuitgave ‘de Muntvondst van Bunnik’
- Artikelen voor erfgoed/archeologie magazines over de Muntvondst van Bunnik, waaronder Archeologie Magazine, Archeologie in Nederland en RCE-magazine.

Erfgoedvrijwilligers

Groen erfgoed

Groen erfgoed is in trek bij vrijwilligers. De Bijzondere Buitendagen (22 januari, 18 februari en 15 maart) waar deelnemers laagdrempelig kennis maken met vrijwilligerswerk op groene erfgoedlocaties trokken weer veel belangstelling.

Op de Utrechtse Heuvelrug geven we Werkveldcursussen Groen Erfgoed, een training op de scheidslijn tussen erfgoed, natuur en landschap. Een erfgoed-specialist laat deelnemers van deze 1-daagse werkveldcursus kennismaken met visievorming in het beheer van groen erfgoed. Ook is er dit kwartaal een cursusdag geomorfologie, natuurlijke successie en bos en heide gegeven.

Erfgoednetwerk

Viering 650 jaar Stichtse Landbrief

In de provinciale werkgroep Stichtse Landbrief denken we mee over vormen om bewoners van de provincie te betrekken bij 650 jaar samen. De Utrechtse Erfgoeddag sluit aan bij de viering/herdenking van de ondertekening van de Stichtse Landbrief, maar ook onze erfgoededucatieprogramma's, het verhaal van Utrecht doen hier aan mee. Met Universiteit Utrecht zijn we een aantal fietstochten en een wandeling aan het ontwikkelen rond de Stichtse Landbrief (Utrecht Time Machine).

Musea/Buitenplaatsen

De provincie Utrecht telt ongelooflijk veel streek- en kasteelmusea. Dit kwartaal stond o.a. de evaluatie van het Streekmuseumbeleid 2021-2024 op de agenda. Landschap Erfgoed Utrecht is een van de partijen die hier een bijdrage aan leveren.

Als belangrijke speler in het Utrechtse erfgoedveld zitten we aan tafel bij allerlei werkgroepen en commissies die het erfgoed nog beter op de kaart willen zetten.

- Zo participeren we in het Overleg provinciale marketing wintercampagne 2024-2025.
- Ontwikkeling van een nieuwe stimuleringsbijdrage voor kleine erfgoedorganisaties.
- Samen met een vierdejaars student Cultureel Erfgoed aan de Reinwardt Academie in Amsterdam werken we aan een handreiking hoe je als gids/rondleider op een buitenplaats omgaat met vragen over ons koloniaal verleden.

Digitalisering

Steunpunt digitalisering

Landschap Erfgoed Utrecht adviseert archieven en andere erfgoedorganisaties in de provincie over digitale vraagstukken. Bijvoorbeeld een advies aan Stichting Historische Behangsels, maar soms klopt er ook een waterschap bij ons aan, zoals het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden.

Verhalenwerkgroep NDE

Voor het op peil houden van onze kennis over digitalisering is het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) onmisbaar. Landschap Erfgoed Utrecht participeert o.a. in de verhalenwerkgroep van het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE). We delen daar, met andere OPEN-leden onze ervaringen met de implementatie van Linked Data-standaarden bij de ontwikkeling van de nieuwe website het verhaal van Utrecht die in september live gaat.

Werkgroep Digitaal Erfgoed

Een andere landelijke werkgroep waar Landschap Erfgoed Utrecht zitting in heeft is de werkgroep Digitaal Erfgoed Coach Online. Hoe zorg je ervoor dat historische verenigingen, kleine musea en erfgoedgemeenschappen zonder veel gedoe praktische informatie kunnen vinden over digitalisering van collecties? Dat is een onderwerp waar de landelijke werkgroep Digitaal Erfgoed Coach Online oplossingen voor bedenkt.

Erfgoededucatie

Wilhelm en Willie

In 'Wilhelm en Willie' komt volksmeisje Willie terecht in het kasteel waar de Duitse Keizer woont, en daar leert zij iets kennen van de leefwijze van zijn voorname bewoners en van het werk van het personeel. In dit erfgoededucatieproject onderzoeken de leerlingen hun eigen geschiedenis en die van hun familie van een eeuw geleden en vergelijken die met de geschiedenis van de Duitse Keizer. In januari was in Huis Doorn de presentatie van dit project door Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht. Bijzondere gasten waren de leerlingen en schoolleiding van scholen uit de buurt en wethouder Karin Oyevaar (gemeente Utrechtse Heuvelrug).

Project 'Dit Herdenken Wij'

Begin maart startte het project 'Dit Herdenken Wij' op basisscholen in Nieuwegein. Leerlingen van groep 7 en 8 ontdekken wat er in hun omgeving herdacht wordt en waarom. Het project staat in het teken van 80 jaar vrijheid in Nederland. De leerlingen bezoeken bijvoorbeeld de tentoonstelling 'Jong in de oorlog' in Museum Warzenhoeck. Ze maken kennis met de persoonlijke verhalen van mensen uit hun buurt die jong waren tijdens de oorlog.

Wandelvierdaagse langs bijzondere erfgoedlocaties

Met Stichting Oud-Woudenberg zijn we een pilot aan het opzetten waarbij deelnemers aan de komende avondvierdaagse langs bijzondere erfgoedlocaties wandelen.

Cultuurprogramma

Onze erfgoededucatieprojecten vallen onder het Cultuurprogramma dat KunstCentraal aanbiedt aan scholen in de provincie Utrecht. De uitvoering van het Cultuurprogramma is in volle gang. Een van de erfgoededucatie lesprogramma's is 'Van wie is die koffer', voor kleuters van de basisschool. Gemiddelde waardering dit kwartaal: een 8,5.

Expertisepartner Unesco educatiewerkgroep

Op de wereldconferentie in Abu Dhabi hebben de Unesco-lidstaten een nieuw kader vastgesteld voor de wereldwijde versterking van kunst- en cultuureducatie. De lidstaten moeten het framework nu om gaan zetten naar concreet beleid. Landschap Erfgoed Utrecht is expertisepartner in de educatiewerkgroep van Unesco dat het kwaliteitskader ontwikkelt.

Leerlingen brengen bezoek aan Waterlinie forten

Vanaf januari bezoeken leerlingen van groepen 5 en 6 uit Stichtse Vecht, Bilthoven en Vijfheerenlanden een lokaal fort. Dit schooljaar werd de naam van het lesprogramma gewijzigd in 'Hollandse Waterlinies', omdat het naast de Nieuwe Hollandse Waterlinie ook gaat over de Stelling van Amsterdam.

Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028

In januari startte de nieuwe beleidsperiode van Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028. Met de conferentie 'Kijk eens wat er staat sluit' afgelopen maart werd CMK 2021-2024 afgesloten. Binnen Cultuureducatie met Kwaliteit werken we samen met Kunst Centraal aan het verstevigen van kunst en cultuur in het basisonderwijs.

Cotlandenpad

Maak kennis met het Cotlandenpad bij Amerongen. Het is een van de vele Klompenpaden in de prrovincie Utrecht die je meevoert langs eeuwenoude cultuurlandschappen, ongerepte natuur en erfgoed.

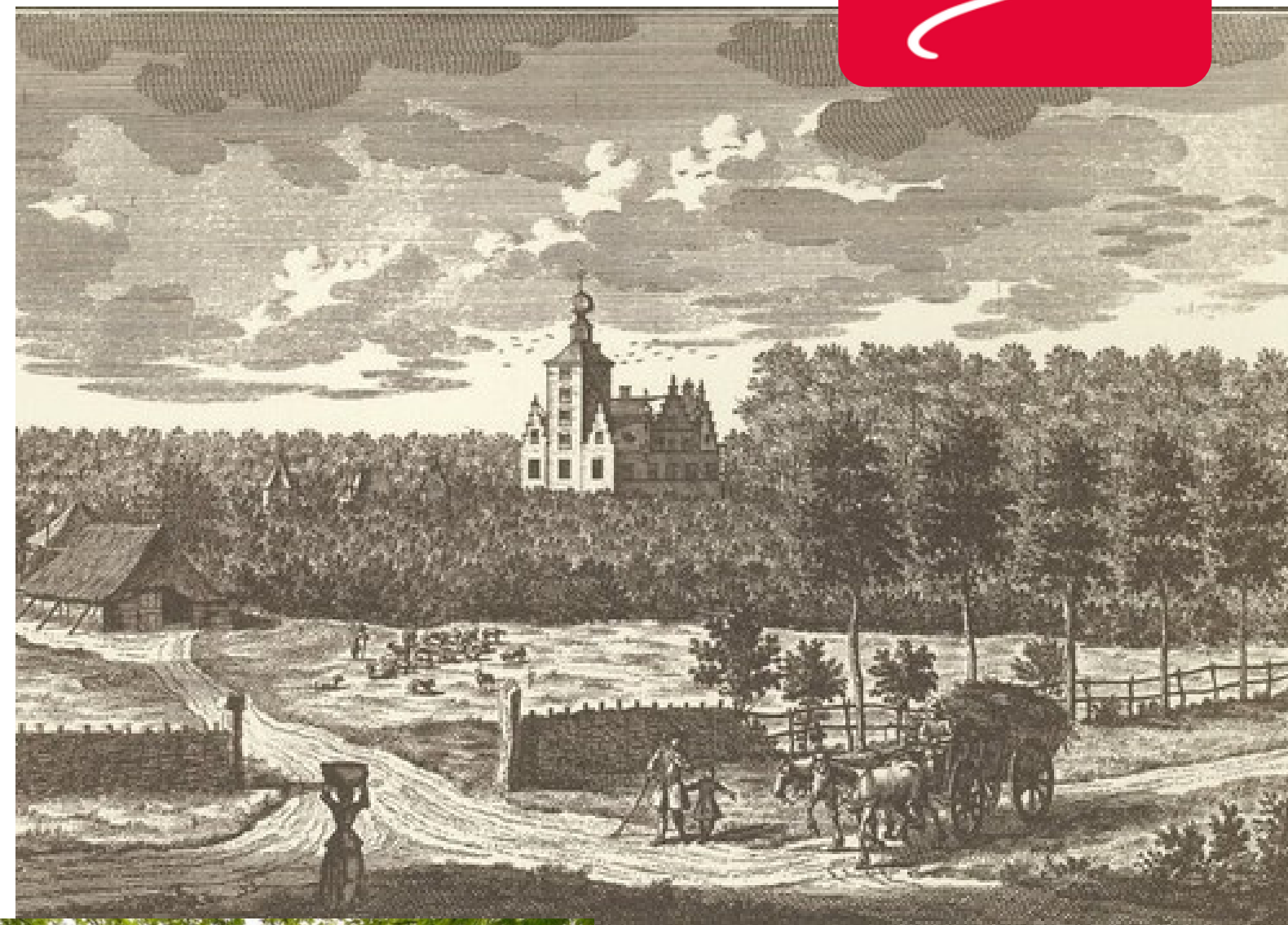
Cotlandenpad

Ontdek het mooie buitengebied van Amerongen en Leersum. Wandel over landgoederen, boerenerven, zuwes en lanen. Geniet van het afwisselende landschap. Ervaar de rust en beleef de combinatie van cultuur en natuur. Klompen aan, rugzak op en gaan!.

De naam van dit Klompenpad komt van cotlanden of collanden. Mensen die eigenlijk geen recht op grond hadden, kregen lang geleden een klein stukje grond om te ontginnen. Zij werden kot of cote en keuters of kotters genoemd. Je wandelt langs Kasteel Amerongen, met zijn unieke inventaris uit de negentiende eeuw. Je kunt het als bezoeker bekijken. Op landgoed Kolland wandel je door oude eikenlanen, weilanden en een boomgaard. Op Landgoed Zuylestein passeer je het oude poortgebouw, de orangerie en de tuinmuur. In de historische moestuin kun je terecht voor groente en bloemen, of koffie of thee op het terras. ■

Nieuwe Klompenpadenwebsite

De populaire Klompenpadenwebsite is ingrijpend vernieuwd. De vormgeving is wat frisser en eigentijds geworden. Ook is de beschrijving van de Klompenwandelingen uitgebreid.

Natuur & landschap

Het landschap en de natuur in de provincie Utrecht beheren en behouden, dat is wat wij willen en waar wij voor staan. Samen met zo'n 11.000 vrijwilligers zorgen we hiervoor. We houden Klompenpaden begaanbaar, brengen meer groen in de buurt, werken aan het vergroten de biodiversiteit en beschermen weidevogels.

Eerste kievitseï provincie Utrecht gevonden in Bunschoten

Om precies te zijn werd het eerste kievitseï in de provincie Utrecht op 12 maart om 12.06 uur gespot in de gemeente Bunschoten.

Weidevogelvrijwilliger Jaap Scheenstra deed de ontdekking. Scheenstra is actief bij weidevogelvereniging De Marel. Hij ontving een oorkonde en bokaal.

Wilgen knotten Landgoed Kolland

In februari maakten deelnemers aan de Bijzondere Buitendag kennis met wilgen knotten. Een enthousiaste groep vrijwilligers knotte op landgoed Kolland bij Amerongen zo'n zestig wilgen. De Bijzondere Buitendag kreeg veel aandacht; voor het programma Binnenstebuiten op KRO-NCRV werd een reportage gemaakt. Tijdens de Bijzondere Buitendag in maart op Landgoed Sandenburg werd hakhout afgezet.

Groen aan de Buurt

Samen met gemeenten en inwoners van versteende wijken werken we aan het vergroenen van de buurt. Eind 2024 zijn voor de deelnemende gemeenten Woudenberg, Ronde Venen en Stichtse Vecht belangrijke mijlpalen gehaald; De buurtaanpak in Stichtse Vecht is afgerond, in Woudenberg zijn de plantdagen inmiddels gepland en in Ronde Venen liggen de eerste plannen voor de buurtbewoners. In 2025 zal de gemeente Nieuwegein participeren in het project.

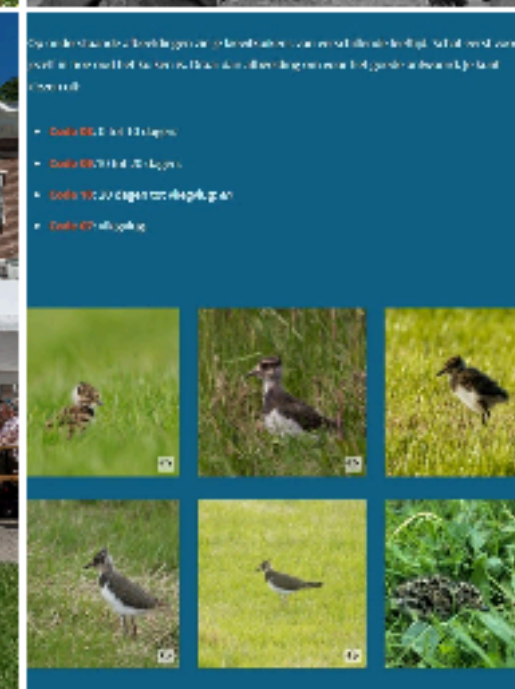
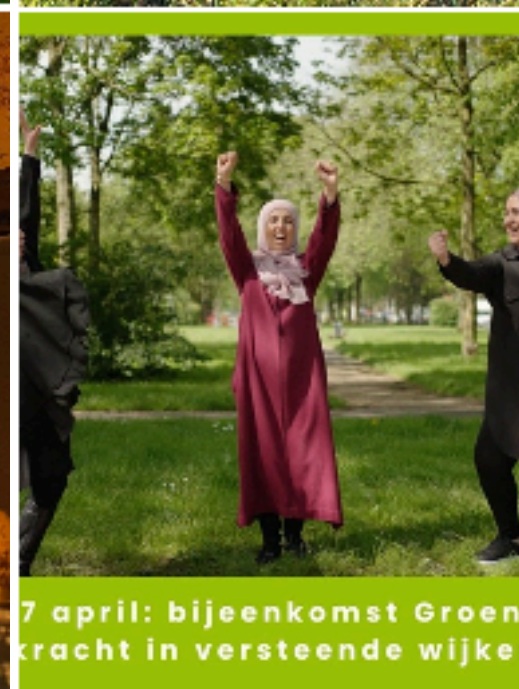
Klompenpad Uiverhoevepad

Dit eerste kwartaal is gestart met het uitrollen van het Uiverhoevepad, het nieuwste Klompenpad in onze provincie. Dit pad ligt ten noorden van Amersfoort en dankt zijn naam aan de historische boerderij de Uiverhoeve. Deze boerderij heeft plaats moeten maken voor de aanleg van de A28, maar is in een kunstwerk vereeuwigd. De route zal langs dit kunstwerk en langs het Hammetje, Waterrijk en het gebied Over de laak lopen, dat een rijke historie heeft. De verwachting is het pad in september feestelijk te openen.

Weidevogelbescherming

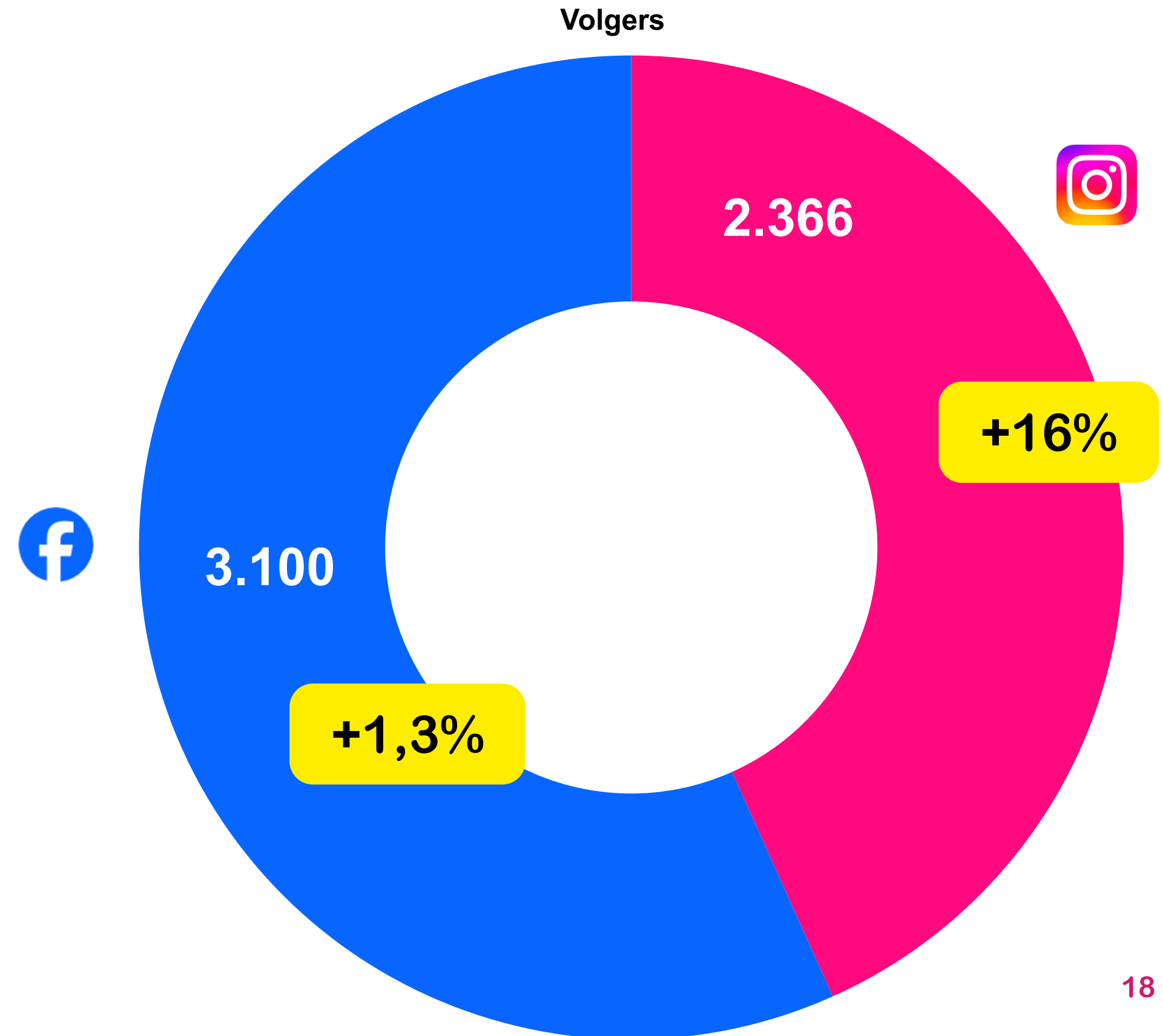
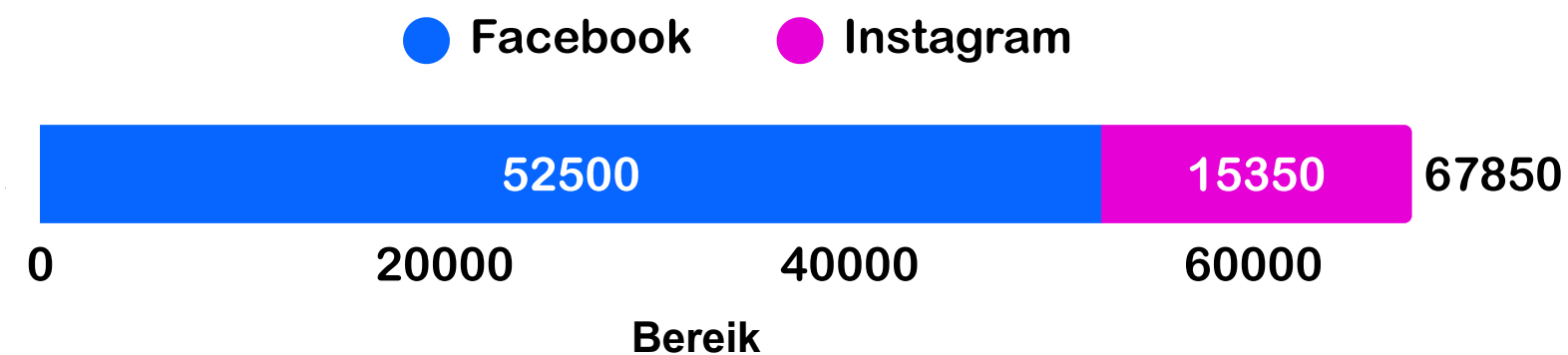
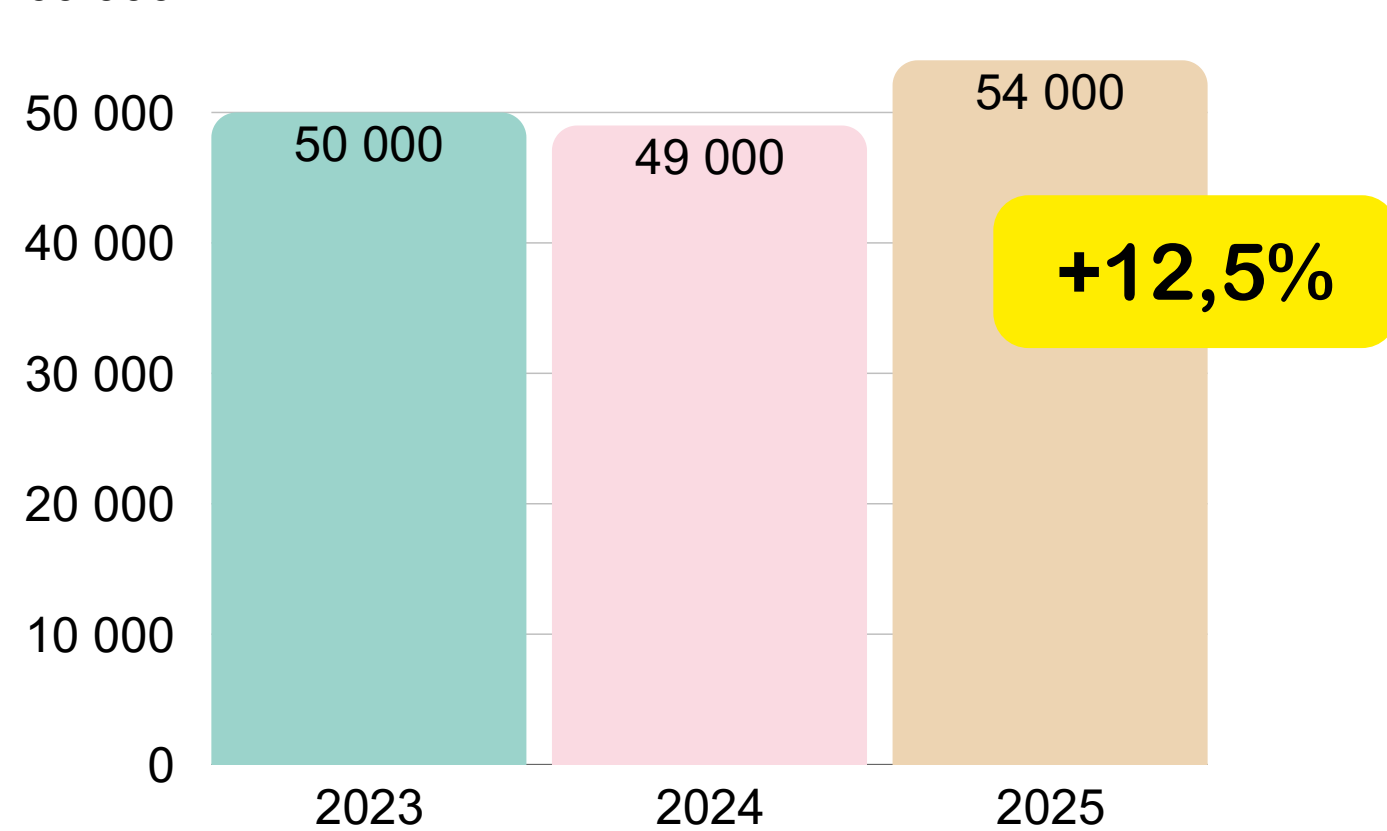
Dit jaar startten 45 nieuwe vrijwilligers om nesten van weidevogels te beschermen. De vrijwilligers namen deel aan de basiscursus die hen goed voorbereidde in het veld. Tijdens een theorieavond werd ingegaan op het belang van weidevogelbescherming en de rol van vrijwilligers. Er was aandacht voor de ontstaansgeschiedenis en de subsidie Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). De andere bijeenkomst stond in het teken van de scholekster, tureluur, kievit, wulp en grutto en hun kenmerken. Tijdens de excursie is de kennis in de praktijk gebracht.

Mediashieldboard

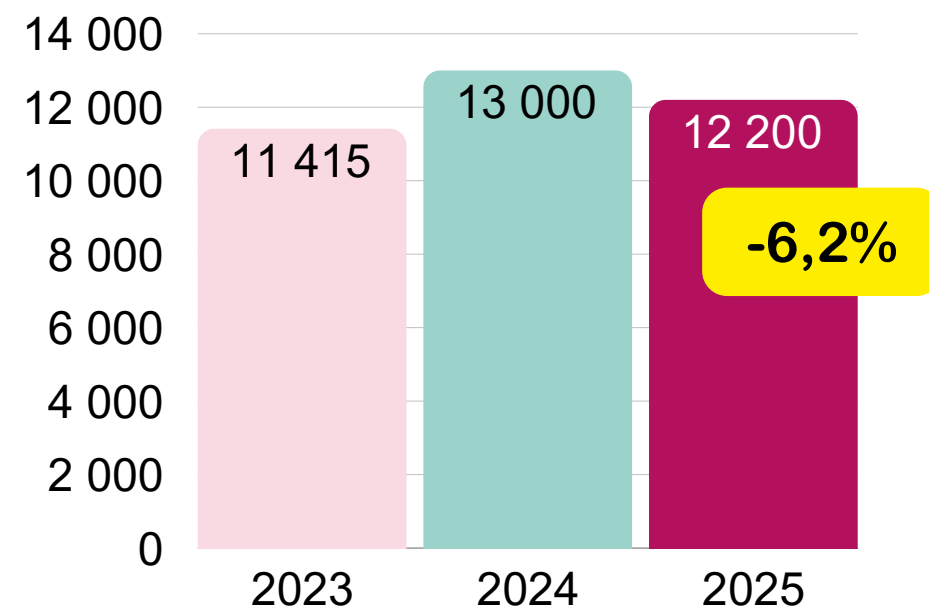
Verhaal van Utrecht/UtrechtAltijd

Bezoekers 1e kwartaal

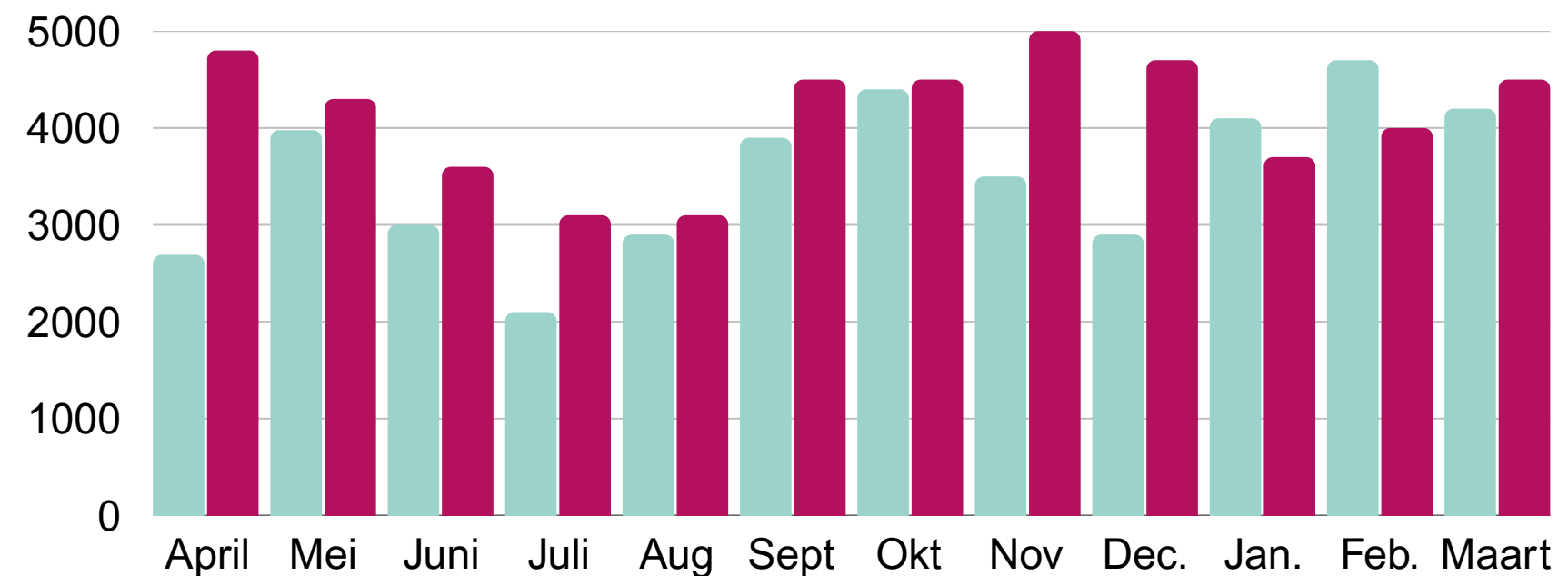

Landschap Erfgoed Utrecht

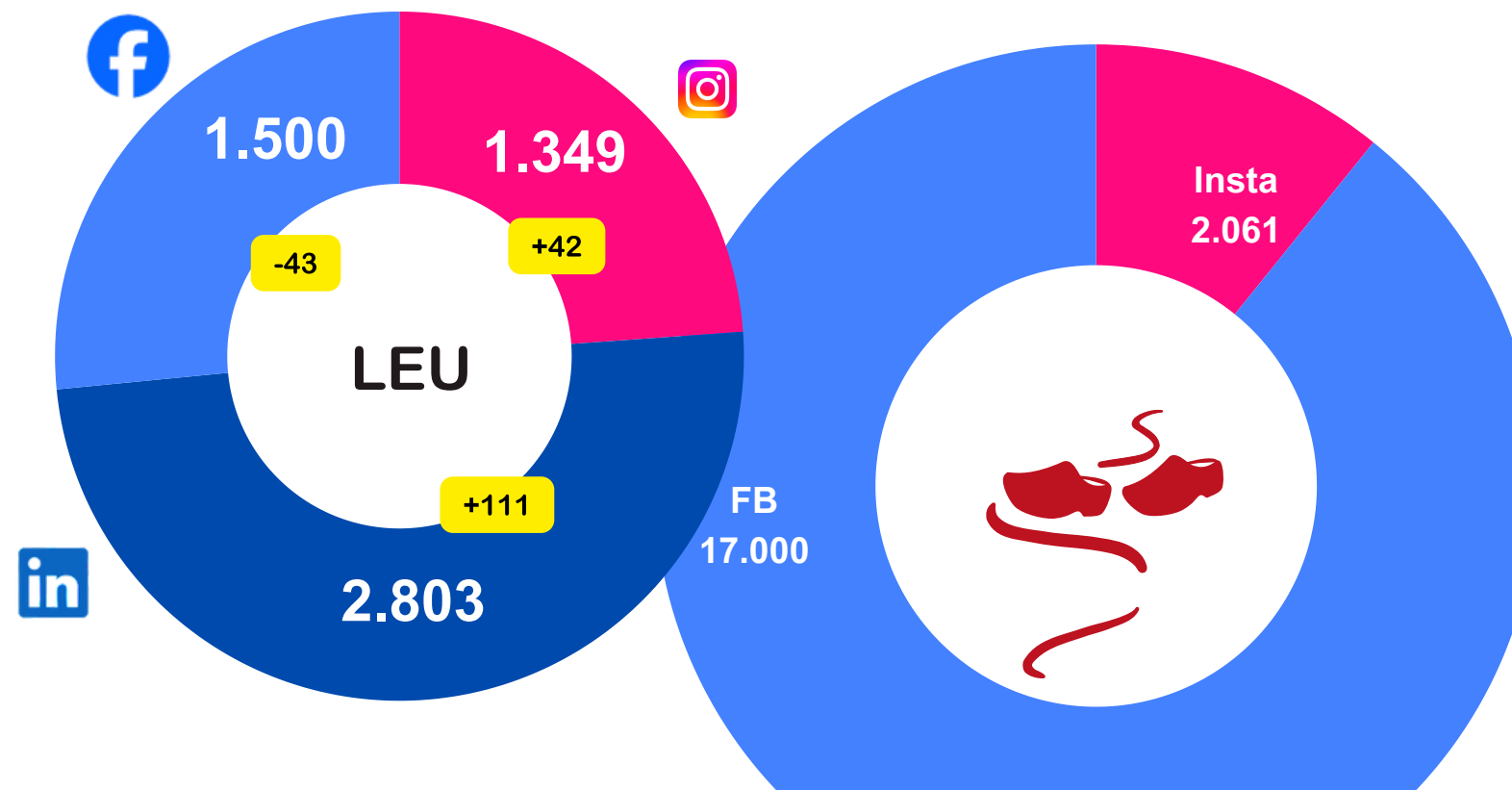
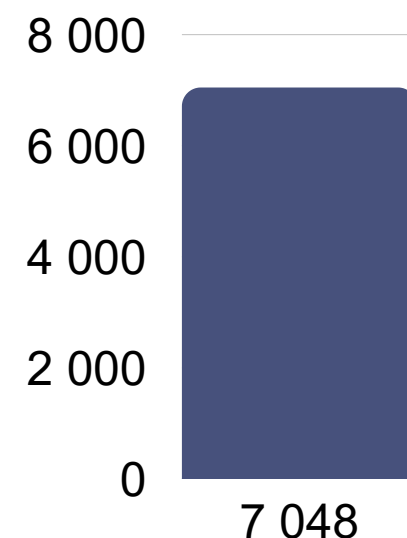
Aantal websitebezoekers 1e kwartaal

Maandelijks websitebezoek

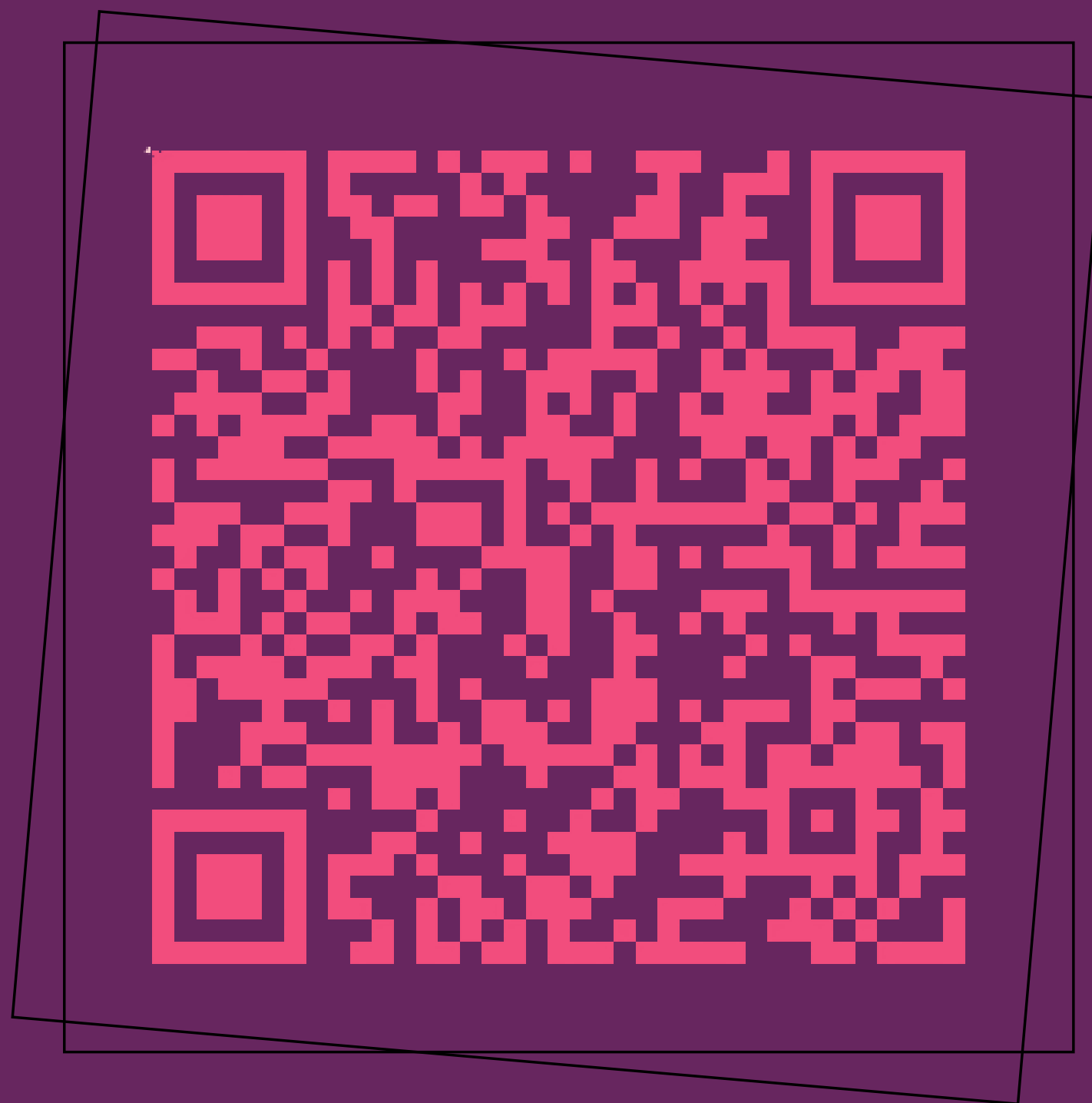
Nieuwsbrieven

Landschap+ Erfgoed Utrecht

Het is jouw wereld

Contact

Bunnikseweg 25
3732 HV De Bilt

Postbus 121
3730 AC De Bilt

030 - 220 55 34
info@landschapergoedutrecht.nl